

**Buskerud
fylkeskommune**

Utviklingsavdelingen

Vår saksbehandler
Kjell Erik Sønsterud, tlf 32 80 86 64

Vår dato
12.05.2006

Deres dato

Vår referanse
04/00482-10
714.

Deres referanse

Riksantikvaren

Postboks 8196 Dep
0034 OSLO

ARKIV

KULTURHISTORISK MUSEUM Universitetet i Oslo	
Saksb. L160	Kopi - 8 JUNI 2005
Ark.: 0605 - 244	
Saksnr: 067790	Dok.nr.: 1

Søknad om dispensasjon fra kulturminneloven § 8 1. ledd

Buskerud fylkeskommune oversender herved forslag til reguleringsplan for Nedre Fegri – Gnr 244 Bnr 8 på Tyristrand i Ringerike kommune, for behandling og uttalelse i henhold til kulturminneloven § 8, 1. ledd.

Tiltak: Reguleringsplan for boligutbygging

Tiltakshaver: Hønefoss Verktøifabrikk AS

Forundersøkelser: Planområdet ble registrert av Buskerud fylkeskommune i tidsrommet 26.04 – 28.04.2006 (se vedlagt rapport). Planområdet ligger på Tyristrand i Ringerike langsetter riksveg 35. Området er i dag benyttet til jordbruk og ligger i en sørlig og til dels østlig skråning. På det høyeste punktet innefor planområdet ligger dagens gårdstun.

Ved registreringen ble det gravd 32 sjakter med en lengde fra 25 – 45 meter og en bredde på ca. 3,5 m. Til sammen ble ca. 3,3 mål innefor planområdet avdekket.

Grunnforholdene besto av et 25 -40 cm. Tykt pløyelag etterfulgt av lys leiraktig masse.

I områdets nordøstlige del (Koordinater: X 228310 Y 6671728) ble det påtruffet en struktur tolket som kokegrop. Kokegropa fremsto som en sirkulær/oval nedgraving av kullholdig masse og skjørbrønt stein med en diameter på 60 cm. Etter avtale med Riksantikvaren ble denne strukturen snittet og C14 prøve tatt ut. Det viste seg ved snutting av strukturen hadde en dybde på 15 cm.

Kokegropa er lagt inn i Askeladden og fått ID nr: 97613.

Vi anser området som fullgodt registrert og at registreringen med stor grad av sikkerhet fastslår at det ikke finnes flere automatisk fredede kulturminner innenfor planområdet.

Vi viser til telefonsamtale med Kjersti Randers hos Riksantikvaren 28.04.06. hvor det ble gitt tillatelse til en arkeologisk undersøkelse av funnområdet i regi av Buskerud fylkeskommune (se vedlagt rapport).

Kulturmiljø: Planområdet ligger på eiendommen 244/8 Nedre Fegri og fremstår i dag som åpent jordbrukslandskap omkranset og boligbebyggelse.

POST ADRESSERES TIL AVDELINGEN - IKKE TIL ENKELTPERSONER

Postadresse
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
Fylkeshuset
N-3020 Drammen

Besøksadresse
Hauges gate 89
E-postadresse
Postmottak@bfk.no

Telefon
32 80 85 00
Internett
www.bfk.no

Telefaks
32808676

Bankkonto
2200.07.13523
Foretaksregisteret
NO 964 951 373

Vår dato
12.05.2006

Vår referanse
04/00482-10

Tiltakets samfunnsmessige betydning: Tiltaket vil være medvirkende til å opprettholde en infrastruktur for lokalsamfunnet Tyrstrand.

Vurdering av kulturminnet: Denne type anlegg som ligger i dyrka mark har svært lite formidlingspotensiale der de ligger. Bevaring av denne type anlegg er også svært lite hensiktsmessig, da pøying og eventuell dyppløying på sikt vil medføre at anlegget vil forsvinne.

Fylkeskommunens tilrådning: Vi tilrår at det gis dispensasjon etter kulturminneloven §8, 1. ledd for ID 97613 med vilkår om arkeologisk undersøkelse.

Med hilsen

Inger Liv Gøytil Lund
kulturvernleder

Kjell Erik Sønsterud
arkeolog

Vedlegg:

- 1 arkeologisk rapport
- 2 reguleringsplan

Kopi til:

Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo Postboks 6762 St.Olavspl., 0130 OSLO

BUSKERUD FYLKESKOMMUNE
RAPPORT FRA KULTURHISTORISK
REGISTRERING/BEFARING

Reguleringsplan for boliger på Nedre Fegri
Ringerike Kommune

Gnr: 244 / Bnr: 8

RAPPORT FRA KULTURHISTORISK BEFARING/REGISTRERING

Kommune:	Ringerike		
Gardsnavn:	Fegri		
Gardsnummer:	244		
Bruksnummer:	8		
Kartreferanse	CH49-5-2		
Tiltakshaver:	Arne Arntzen		
Adresse:			
Navn på sak:	Reguleringsplan for Nedre Fegri		
Saksnummer:	04/00482		
Prosjektnummer:			
Registrering utført:	26-28.04.2006	Ved:	Bjørn Christian Edvardsen
Rapport utført:	05.05.2006	Ved	Bjørn Christian Edvardsen
Autom. fredete kulturminner i området:	Ja, Kokegrop	Registreringsnummer 97613	
Nyere tids kulturminner i området:	Nei, ingen		
Fotodokumentasjon:	XXX-XXX		
Faglige konklusjoner:	Funn av en enkelt liggende kokegrop på områdets nordøstlige side.		
	☐ Planen er <u>ikke</u> i konflikt med kulturminner.		
	Automatisk fredete kulturminner	Nyere tids kulturminner	
☒	Planen er i konflikt	☐	Planen er i konflikt
☐	Ingen synlige, potensiale under bakken	☐	Ikke påvist til nå, nærmere arkivsjekk påkreves
☐	Ikke vurdert	☒	Ikke vurdert
Videre saksgang (for saksbehandler):			
	Registreringer	Merknader	
☐	Videre reg. ikke nødvendig	☐	Ingen merknad
☐	Videre reg. nødvendig	☐	Tilråd spesialområde
☐	Reg. fullført	☐	Tilråd dispensasjon
☐		☐	Foreløpig uavklart
Merknader:			

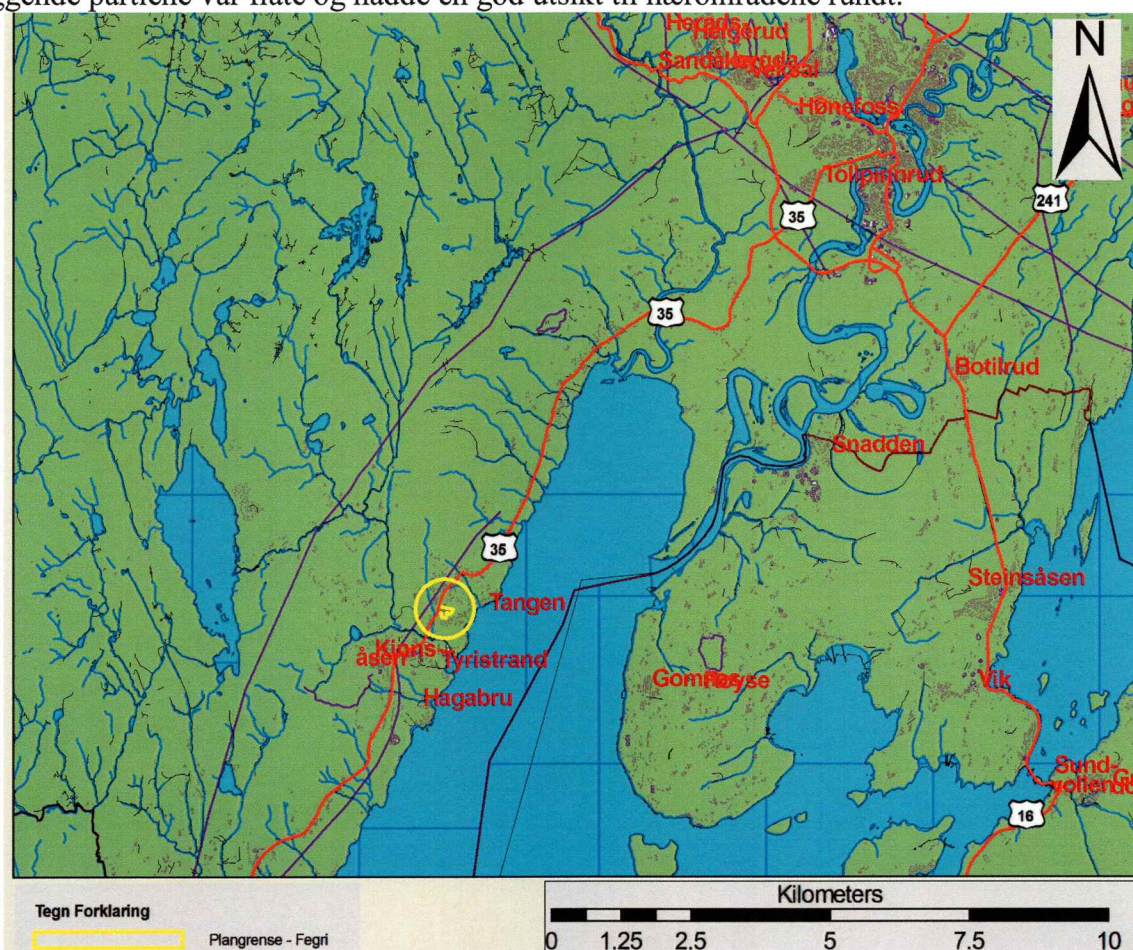
Bakgrunn for planen:

Undersøkelsen/registreringen ble gjennomført da tiltakshaver, Arne Arntzen, ønsker å regulere det aktuelle området for boligbygging med tilhørende anlegg. Det var tidligere ikke registrert noen automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet. Siden registreringer foretatt i forbindelse med utarbeidelse av økonomisk kartverk ofte er mangelfulle og det er tidligere gjort funn av steinredskaper og gravrøyser i nærområdene rundt planområdet, ble området betraktet som et område med et visst potensiale for funn. En kulturminne registrering var derfor nødvendig for å avklare områdets potensial for kulturminner.

Formålet med registreringen var å undersøke forholdet mellom planområdet og eventuelle automatiske fredete kulturminner, jf § 9 i kulturminneloven av 9 juni 1978.

Området

Planområdet er lokalisert på Fegri på Tyristrand i Ringerike kommune. Selve planområdet ligger omtrentlig 18 kilometer sør for Hønefoss sentrum og Sandaker (kart 1), på østsiden av RV 35 mot Hønefoss. Planområdet omslutter et eksisterende gårdstun og er omtrentlig 40 mål stort. Området rundt gårdstunet er i dag dyrka mark som skrår i sørlig retning mot Støveien og i østlig retning mot Tyrifjorden. Det eksisterende gårdstunet ligger på det høyeste punktet innenfor planområdet. Topografisk virket området lovende med tanke på funn, da de høyest liggende partiene var flate og hadde en god utsikt til nærområdene rundt.

Kart 1. Viser planområdet på Fegri, ca 18 km sør om Hønefoss sentrum.

Tidligere er det registrert to lokaliteter for automatisk fredete kulturminner i dette området fra før. Begge disse lokalitetene er gravrøys felt som ligger på Kinn (Gnr/Bnr 254/1). Identifikasjonsnumrene i askeladden er 13560 og 23364. Begge disse lokalitetene er blitt datert til bronsealder – jernalder, det vil si år 1000 f. kr – år 0.

Bilde 1.
Illustrasjon av ei
skafthull øks fra
yngre steinalder

I tillegg er det registrert to funnsteder for gjenstander/løsfunn. Ved Skjærdalen bruk (Gnr/Bnr 244/17) er det gjort funn av ei skafthulløks (se bilde 1) - askeladden identifikasjonsnummer; 3758. Denne gjenstandstypen er blitt datert til yngre steinalder. I tomten til hovedbygningen på Kinn (Gnr/Bnr 254/1) er det også gjort funn av en øks. Dette er en bergartsøks og nærmere beskrivelse av den eksisterer ikke. Øksen er datert til steinalder og har askeladdens identifikasjonsnummer 3760. Begge disse lokalitetene er funnsteder og her en uavklart vernestatus.

Gårdshistorie

Dagens eiendom kan skrives tilbake til 1834 – GAB registrert da med tilhørende stabbur, driftsbygning og våningshus. Et søk i dokpro.uio.no viste at gården Fegri ble først omtalt 1416 da den ble solgt. Nedenunder følger et utdrag av salgsdokumentet, hentet fra dokpro.uio.no.

” To Lagrettemænd kundgjøre, at Helge .Arnsteinssön solgte til Hermund Si-gurdssön Gaardene Fegren, Heider og Heider-Foss paa Tyristranden i Hole paa Ringerike.”

”Þet se ollum godhum monnum kunnickt ath mith Gunualder Haluarsson ok Þorgyls Giursson logrettes men warom a Gummenesse a Røyse a Riggerike a þysdaghen i annerre wiku faste anno domini mo cdxlvio saghom ok hordom a ath þeir heldo handom soman af æino halfuo Hermunder Siugursson en af annerre Helghe Anstæinsson med þy skylorde ath fyrnemder Helghe kendes ath han hafde selt fyrnemdom Hermunde alt Fegrenne ok alt Hæider ok Hæider foss er ligger a Tyrystrand i Hole sokn a Ringgerike frialst ok hemolt firi huorium manne med ollum þæim lutum ok lunnundum som ligger æder legit hafuer fra forno ok nyio wttan gars ok jnnen. kendes ok fyrnemder Helghe i sama handerbande ath han hafde wpboret af fyrnemdom Hermunde fyrste penigh ok øfsta ok alla þa som i kaup þæira kom fore fyrnemt alt Fegrenne ok alt Hæider ok Hæider fos. for sannnynde skuld her wm sette mith okkor jncigle fore þetta bref er giort war a dagh ok ar som fyr segir. 15 Marts 1416. Sted: Gummenes”

Strategi og metode

Som primær metode ble maskinell flatavdekking/prøvesjaktning utført. Metoden innebærer at matjordlaget blir fjernet i remser/sjakter ved hjelp av en gravemaskin, slik at man kan forta en kontroll av undergrunnsmassene etter spor av automatisk fredete kulturminner som ikke er synlige på markoverflaten. Kulturminnene det her er snakk om er bosetningsspor i form av strukturer som stolpehull, kokegroper, veggriller, ildsteder og lignende. Videre kan man avdekke dyrkningsspor, flatmarksgraver, samt påvise generelle aktivitetsområder ved hjelp av denne metoden. Det ble i tillegg foretatt en visuell befarings etter synlige kulturminner av planområdet. Sjaktene ble målt inn med GPS og fotografert.

Deltagere og tidsrom

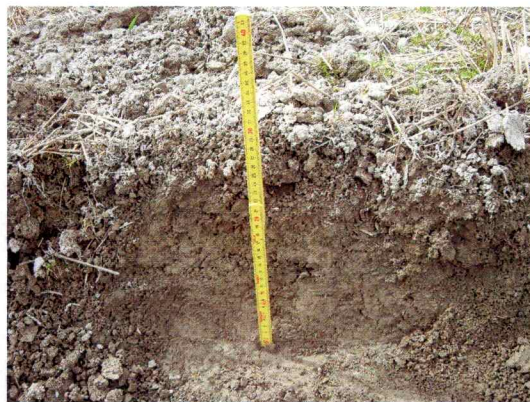
Undersøkelsen ble utført i tidsrommet 25.04 – 28.04.2006. 1 timer ble brukt i til forarbeid, 5 timer gikk med til kjøring til feltet. 15 timer ble brukt til sjaktning av de aktuelle områdene, 1.5 time ble brukt til innmåling av sjakter og dokumentasjon av funn. og 7.5 timer ble brukt til etterarbeid inkludert rapport skriving og databehandling. Registreringen ble utført av undertegnede. Totalt ble 30 timer brukt på saken. Gravemaskinfører under undersøkelsen var Per Ivar Sandum fra Fossum og sønn A/S.

Registreringens forløp og resultater

Sjaktningen av planområdet ble utført med en Volvo gravemaskin på 21 tonn. Maskinen hadde en grabb med flatt skjær, og bredden til skjæret var på 2 meter. Strategien bak sjaktene ble å ta de øverste høyereliggende områdene først, siden dette området ble vurdert dit hen med høyest potensial for funn. Denne beslutningen ble fortatt da området framsto som større enn antatt og man derfor måtte jobbe under et visst tidspress og en prioritering av feltet ble nødvendig. I alt ble 32 søkesjakter lagt ut. Bredden til disse er omtrentlig 3.2 meter og lengden varierer fra 25 til 45 meter. Et grovt overslag tilsier at det totale flatavdekkete området tilsvarer omtrentlig 3.3 mål. 18 av sjaktene har en nord sørgående retning, mens 14 av sjaktene er lagt fra vest mot øst (kart 2). Avstanden mellom sjaktene ble satt til omtrentlig 12 meter. Matjordlaget i området varierer fra 25 til 40 cm. Undergrunnen i området består av en lys leirmasse. Moderne forstyrrelse kunne ikke spores i undergrunnen, bortsett fra pløyespor, noen få grøfter og restene av fyllmassene til en ”gammel” gårdsvei. Alt i alt framstår området som lite forstyrret av mennesker i moderne tid.

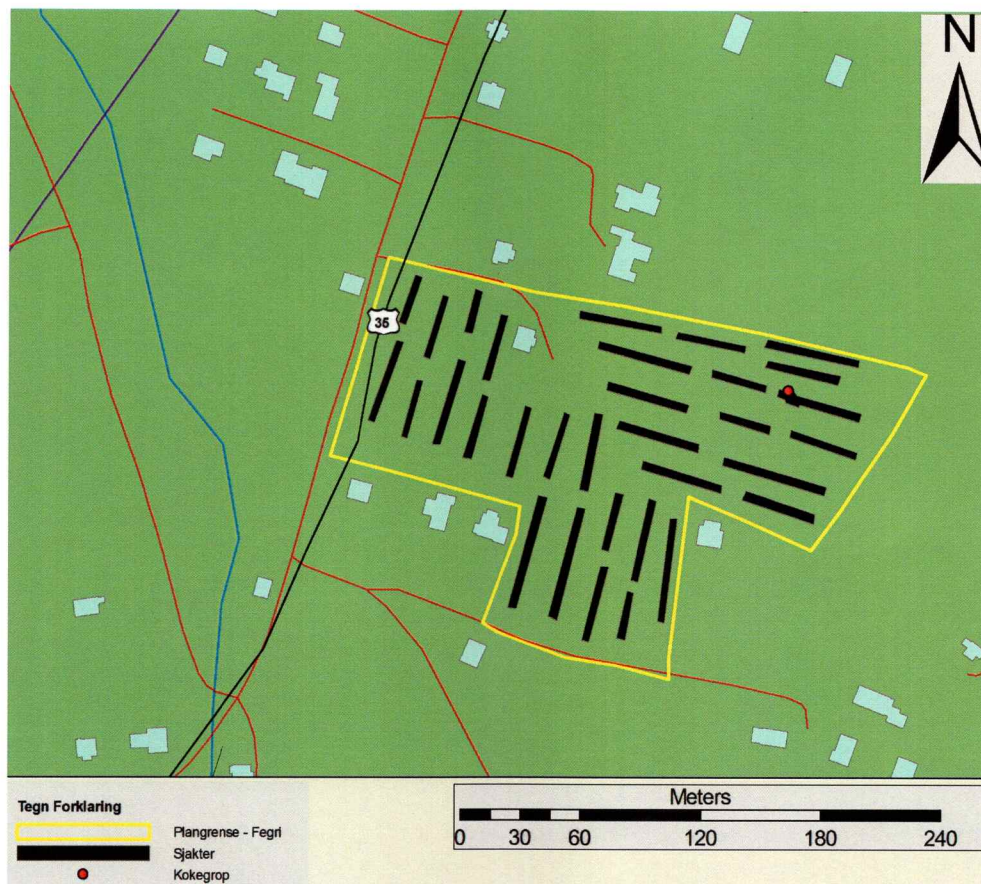

Bilde 1 – Illustrerer en søkesjakt

Bilde 2 – Illustrerer tykkelsen på matjordlaget i området

Kart 2. Viser planområdet i detalj, med utlagte søkesjakter og funnsted for kokegrop.

Resultater

I planområdet nordøstlige del ble det avdekket et nytt uregistrert kulturminne. Dette kulturminnet er en kokegrop og er automatisk fredet. Kokegropa blei med Riksantikvarens tillatelse snittet og dokumentert med tegninger og foto. En kullprøve for datering ble tatt ut. Kokegropa er rund/oval med en diameter på 60 cm. Inni gropa fantes det mengder av skjørbrent stein/kokstein og dybden på nedgravinga av den var omtrentlig 15 cm ned i avdekket leirmasse. Kullhorisonten og kull-laget på toppen av gropa var av en betydelig karakter. Kokegropa har askeladden identifikasjonsnummer 97613.

Bilde 3 – Viser kokegrop, id 97613, i plan

Bilde 4 – Viser kokegrop, id97613, i profil

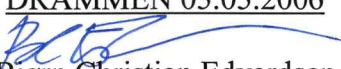
Kokegropa blei dokumentert med fota og tegninger i plan/profil samt kartfesta med GPS. Plantegningene til strukturen ble digitaliserte og følger med som vedlegg.

Konklusjon

Hele området ble grundig befart jf § 9 i kulturminneloven av 9 juni 1978. Under undersøkelsen ble det avdekket ett nytt kultur minne. Kulturminnet er ei kokegrop, askeladden identifikasjonsnummer 97613.

Kokegrop er en type kulturminner som ofte påtreffes i umiddelbar nærhet av gårdsannlegg fra slutten av bronsealderen og ut jernalderen. Tidligere C-14 dateringer av denne typen struktur har vist en generell "topp" rundt tidsrommet 500 f.Kr til 500 e.Kr – perioden da disse har vært hyppigst i bruk. Bruksområdet denne typen kulturminner har, er tilberedning av mat. Dette var som en utendørs steikovn som var gravd ned i undergrunnen. I gropa ble det bygd opp et større bål og i lagt stein. Når steinene i gropa har fått riktig temperatur har maten blitt lagt ned og gropa tettet igjen. I praksis fungerte denne som en steinovn. Normalstørrelsen til kokegropene er alt fra litt over en meter til over to meter i diameter. Gropa som ble funnet under denne undersøkelsen er relativt liten for kokegrop å være. Likevel fungerer den som en indikator på et nærliggende forhistorisk gårdsannlegg i utenom, men i planområdets nærhet. Med tanke på gårdshistorien med at Fegri gård kan skrives tilbake til 1416 e.Kr, virker en enda tidligere bosetning i området ikke usannsynlig.

DRAMMEN 05.05.2006

Bjørn Christian Edvardsen
Feltleder / Saksbehandler

Vedlegg:

Foto fra undersøkelsen

Digitaliserte plantegninger av struktur/sjakt med struktur

Askeladden registreringsskjema over nyregistrert kulturminne

Foto fra undersøkelsen

Bilde 1. Oversikt

Bilde 2. O versikt

Bilde 3. Oversikt over sjakter.

Bilde 4. Oversikt over sjakter

Bilde 5. Oversikt over sjakter.

Bilde 6. Oversikt over sjakter

Bilde 7. Oversikt over sjakter.

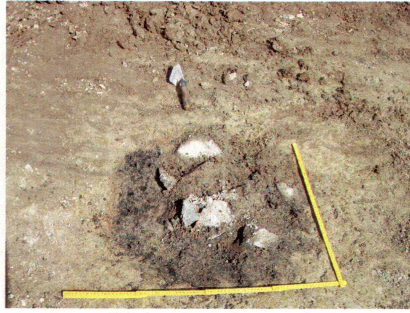

Bilde 8. Oversikt over sjakter

Bilde 9. Illustrasjon av matjordlag.

Bilde 10. Kokegrop i plan

Bilde 11. Kokegrop i plan

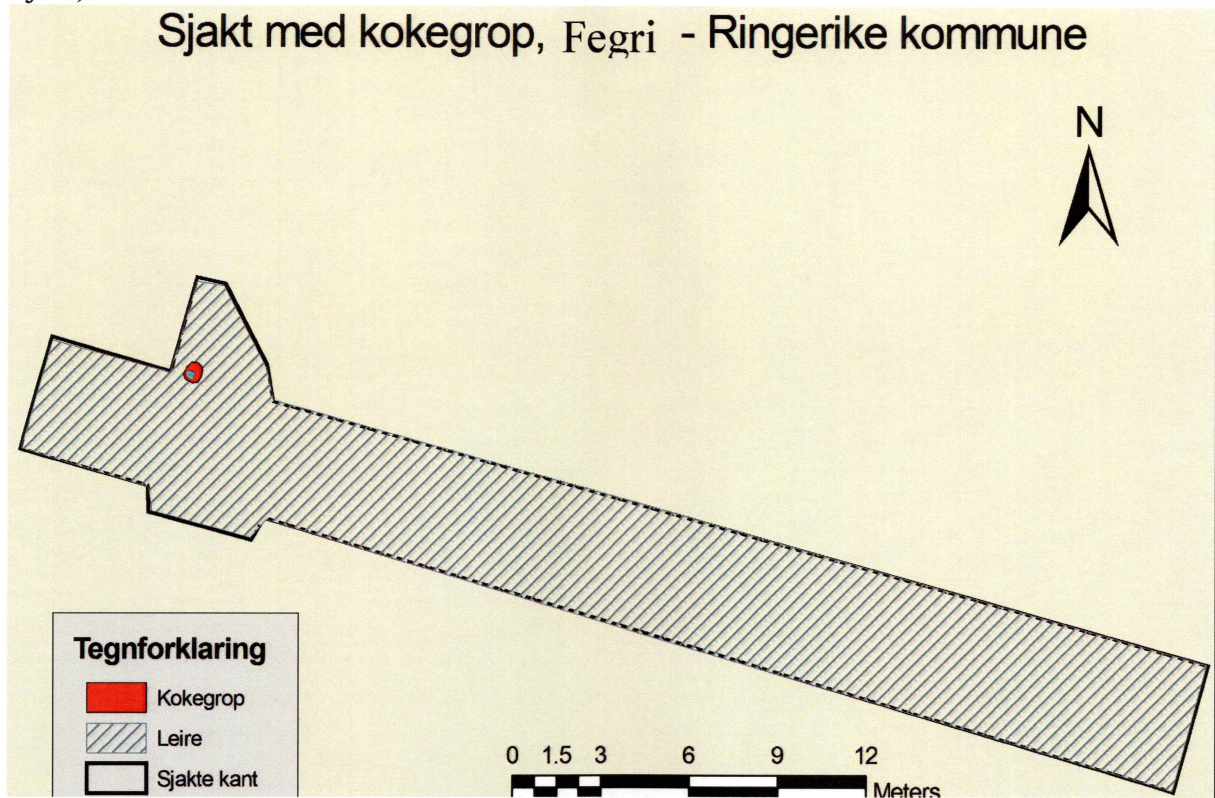

Bilde 12. Kokegrop i profil

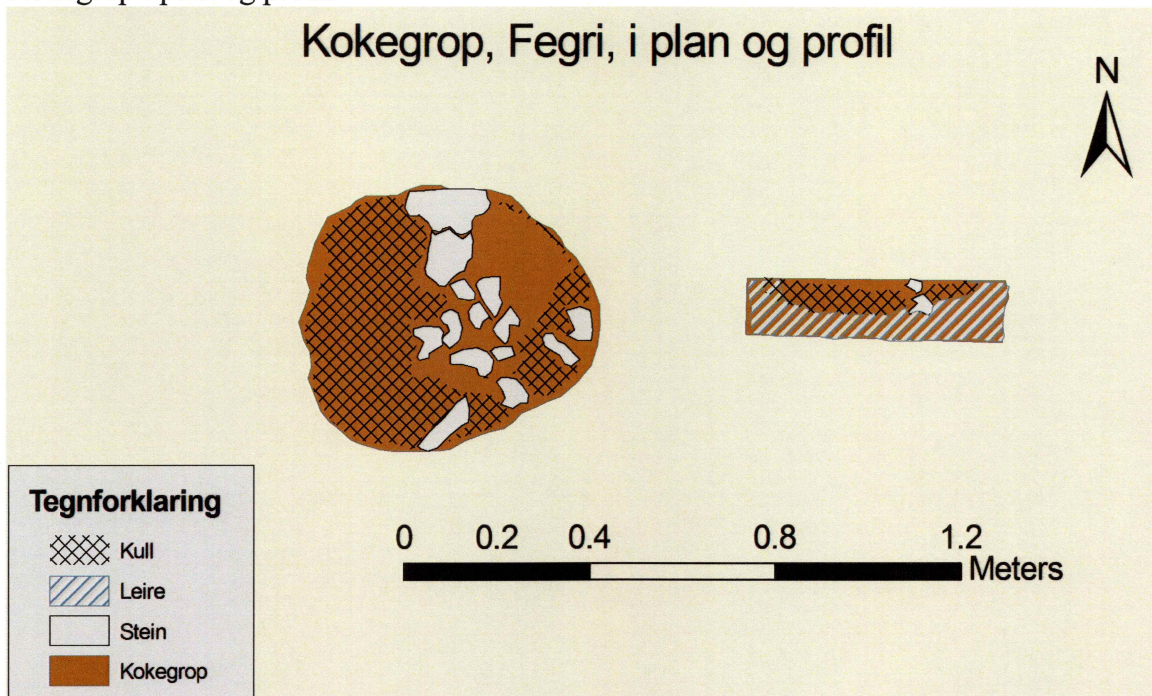

Digitaliserte plantegninger – Sjakt og kokegrop – Fegri Nedre - 244/8

Sjakt;

Kokegrop i plan og profil

Lokalitet - 97613 - Arkeologisk lokalitet - Kokegropfelt - Klassifisering**Kategori:** Arkeologisk lokalitet **Art:** Kokegropfelt

Stedfesting

Fylke: Buskerud**Kommune:** Ringerike**Gårdsnavn:** Nedre Fegri

Eiendomsopplysninger

Kommune: Ringerike**Gnr:** 244 **Festenr:** 0**Bnr:** 8 **Seksjonsnr:** 0

Geometri

Koordinatsystem UTM sone 33 (EUREF89/WGS84)
:**Nord:** 6671728.5 **Øst:** 228310.5**Metadata på digital stedfesting:****Geometri datert:** 04.05.2006**Målemetode:** GPS Kodemåling, enkeltmålinger**Nøyaktighet (cm):** 200

Oppretting og ansvar

Registrert**Dato:** 27.04.2006 **Ansvarlig etat:** Buskerud fylkeskommune**Utført av:** Bjørn Christian Edvardsen **Instans:**

Tilhørende enkeltminner

Tilstand registrert den

Tilstand: **Registrert dato:****Årsak:** **Registrert av:****Arealbruk:** **Utførende instans:**

Vernestatus for lokalitet

Vernetype: Automatisk fredet
Lovgrunnlag: Kulturminneloven av 1978
Paragraf: 4

Vernedato: 28.04.2006

Tinglystdato:

Vedtak:

Sikringssone

Beskrivelse:

Sikringssone på: 5 meter

Vernetype: Automatisk fredet

Vernedato: 28.04.2006

Lovgrunnlag: KML

Paragraf: 6

